

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра загальної екології, радіобіології та безпеки життєдіяльності

ЗАТВЕРДЖЕНО

Факультет захисту рослин, біотехнологій та екології
“21” травня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Цивільний захист**

Галузь знань Е Природничі науки, математика та статистика
Спеціальність Е2 Екологія
Освітня програма «Екологія та охорона навколишнього середовища»
Факультет (ННІ) захисту рослин, біотехнологій та екології
Розробники: доц. Ракоїд О.О., канд. с.-г. наук
(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни Цивільний захист

Курс дисципліни «Цивільний захист» має на меті формування у майбутніх екологів здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері цивільного захисту з врахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	магістр	
Спеціальність	Е2 Екологія	
Освітня програма	«Екологія та охорона навколишнього середовища»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	
Семестр	1	
Лекційні заняття	15 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	15 год.	год.
Лабораторні заняття	- год.	год.
Самостійна робота	60 год.	год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	2 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета курсу дисципліни «Цивільний захист» – формування у студентів здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері цивільного захисту з врахуванням особливості майбутньої професійної діяльності, а також досягнень науково-технічного прогресу.

Завдання вивчення дисципліни «Цивільний захист» передбачає опанування та засвоєння студентами новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування надзвичайних ситуацій, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення надзвичайних ситуацій, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків, у тому числі, НС воєнного характеру.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов та вимог.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК02. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК10. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні екологічних проблем.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР04. Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проектів в умовах суперечливих вимог.

ПР05. Демонструвати здатність до організації колективної діяльності та реалізації комплексних природоохоронних проектів з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень.

ПР09. Знати принципи управління персоналом та ресурсами, основні підходи до прийняття рішень в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПР14. Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	тиж ні	усьо го	у тому числі					усь ого	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Модуль 1. Цивільний захист у сучасних умовах													
Тема 1. Цивільний захист в сучасних умовах	1-2	11	2	2			7						
Тема 2. Організаційна структура цивільного захисту	3-4	11	1	2			8						
Тема 3. Міжнародне гуманітарне право	5-6	10	2	1			7						
Тема 4. Моніторинг надзвичайних ситуацій	7	12	2	2			8						
Разом за змістовим модулем 1		44	7	7			30						
Модуль 2. Захист населення та територій у надзвичайних ситуаціях													
Тема 1. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в осередках масового ураження	8-9	12	2	2			8						
Тема 2. Захист населення у надзвичайних ситуаціях	10-11	12	2	2			8						
Тема 3. Дії в умовах НС воєнного	12-13	11	2	2			7						

характеру													
Тема 4. Діяльність суб'єктів господарювання в сфері цивільного захисту	14-15	11	2	2			7						
Разом за змістовим модулем 2		46	8	8			30						
Усього годин		90	15	15			60						
Курсовий проект (робота)		-			-		-						
Усього годин		90	15	15			60						

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Цивільний захист в сучасних умовах	2
2	Організаційна структура цивільного захисту	2
3	Міжнародне гуманітарне право	1
4	Моніторинг надзвичайних ситуацій	2
5	Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в осередках масового ураження	2
6	Захист населення у надзвичайних ситуаціях	2
7	Дії в умовах НС воєнного характеру	2
8	Діяльність суб'єктів господарювання в сфері цивільного захисту	2

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Єдина державна система цивільного захисту: завдання, структура, режими функціонування	2
2	Права та обов'язки громадян у сфері цивільного захисту.	2
3	Основні положення Женевської Конвенції про захист цивільного населення під час війни	1
4	Стан техногенної та природної безпеки в Україні	2
5	Особливості дії та наслідки застосування зброї масового ураження	2
6	Поняття і принципи захисту населення і територій від НС природного та техногенного характеру	2
7	Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій військового характеру	2
8	Планування діяльності у сфері цивільного захисту на суб'єкті господарювання	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія цивільного захисту. Правові засади цивільного захисту.	7
2	Державне регулювання у сфері цивільного захисту	8
3	Міжнародно-правовий захист цивільного населення під час збройних конфліктів	7
4	Класифікація НС. Рівні надзвичайних ситуацій і порядок їх визначення.	8
5	Характеристика осередку ядерного ураження і зон забруднення. Хімічна зброя та її уражаюча дія. Осередок біологічного ураження. Бактеріологічна/ біологічна зброя	8

6	Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях	8
7	Цивільний захист населення під час воєнного стану	7
8	Забезпечення техногенної безпеки суб'єктами господарювання	7

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:
(*вибрати необхідне чи доповнити*)

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних робіт;
- пірінгове оцінювання, самооцінювання.

7. Методи навчання (*вибрати необхідне чи доповнити*):

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму
- метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Цивільний захист у сучасних умовах		
Лекція 1 Цивільний захист в сучасних умовах	Знати основи національного законодавства у сфері охорони праці і цивільного захисту	2
Практична робота 1. Єдина державна система цивільного захисту: завдання, структура, режими функціонування		10
Самостійна робота 1. Історія цивільного захисту. Правові засади цивільного захисту		6
Лекція 2 Організаційна структура цивільного захисту	Знати права та обов'язки громадян у сфері цивільного захисту; Розуміти порядок дій сил ЦЗ і населення в умовах надзвичайної ситуації.	2
Практична робота 2. Права та обов'язки громадян у сфері цивільного захисту.		10
Самостійна робота 2. Державне регулювання у сфері цивільного захисту		6
Лекція 3 Міжнародне гуманітарне право	Знати основні положення міжнародного гуманітарного права з питань захисту людей	2
Практична робота 3. Основні положення Женевської Конвенції про		10

захист цивільного населення під час війни		
Самостійна робота 3. Міжнародно-правовий захист цивільного населення під час збройних конфліктів		5
Лекція 4 Моніторинг надзвичайних ситуацій		2
Практична робота 4. Стан техногенної та природної безпеки в Україні	Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля	10
Самостійна робота 4. Класифікація НС. Рівні надзвичайних ситуацій і порядок їх визначення		5
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Захист населення та територій у надзвичайних ситуаціях		
Лекція 5 Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в осередках масового ураження		2
Практична робота 5. Особливості дії та наслідки застосування зброї масового ураження	Вміти аналізувати параметри осередків ураження, які виникають у надзвичайних умовах мирного і воєнного часу; Знати методику прогнозування можливої радіаційної, хімічної, бактеріологічної (біологічної) обстановки	10
Самостійна робота 5. Характеристика осередку ядерного ураження і зон забруднення. Хімічна зброя та її уражаюча дія. Осередок біологічного ураження. Бактеріологічна/ біологічна зброя		6
Лекція 6 Захист населення у надзвичайних ситуаціях		2
Практична робота 6. Поняття і принципи захисту населення і територій від НС природного та техногенного характеру	Знати способи і засоби захисту населення від уражаючих факторів аварій, катастроф, стихійних лих й сучасної зброї масового ураження; Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах	10
Самостійна робота 6. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях		5
Лекція 7 Дії в умовах НС воєнного характеру		2
Практична робота 7. Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій військового характеру	Знати способи захисту від сучасних засобів ураження, правила поведінки з вибухонебезпечними предметами, види домедичної допомоги	10
Самостійна робота 7. Цивільний захист населення під час воєнного стану		5
Лекція 8 Діяльність суб'єктів господарювання в сфері цивільного захисту		2
Практична робота 8. Планування	Вміти відповідно до майбутньої спеціальності оцінювати стійкість елементів об'єктів в надзвичайних ситуаціях і визначити необхідні заходи	10

діяльності у сфері цивільного захисту на суб'єкті господарювання	підвищення їхньої стійкості	
Самостійна робота 8. Забезпечення техногенної безпеки суб'єктами господарювання		6
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{залік}) \leq 100$	
Курсовий проект/робота (за наявності)	-	100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
Політика щодо відвідування	відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

1. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни «Цивільний захист»: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2247>

2. Ракоїд О.О., Кудрявицька А.М. Діяльність суб'єктів господарювання в сфері цивільного захисту. Методичні рекомендації для самостійного вивчення дисципліни «Цивільний захист та охорона праці» для студентів ОС Магістр за спеціальністю 101 Екологія. – К.: НУБіП. – 2021. – 65 с.

3. Rakoid O.O. Basics of Civil Protection. Manual for graduate students in the study program 101 Ecology. – Kyiv: NUBIP, 2021. – 120 p.

4. Кудрявицька А.М., Ракоїд О.О. Навчальний посібник «Цивільний захист» для студентів спеціальностей 101 Екологія, 162 Біотехнологія і біоінженерії, 202 Захист і карантин рослин. Перевидання. К.: Видавничий центр НУБіП України, 2020. 376 с.

5. Біла книга цивільного захисту України, 2021–2022. Інформаційне видання ДСНС / За загальною редакцією П.Б. Волянського. К., 2023. 274 с.

6. Особливості цивільного захисту в умовах воєнного конфлікту. Колективна монографія / За ред. Роберто Мугаверо, Володимира Андронova та Максима Кустова. Харків–Рим, 2023. 238 с.. URL: https://nuczu.edu.ua/images/myfolder/23.11.23ku/136_2023_CEMEC_libro_A5.pdf

7. Ракоїд О.О., Кудрявицька А.М. Цивільний захист та охорона праці: Навчальний посібник для студентів ОС Магістр за спеціальністю 101 Екологія. К.: НУБіП. 2021. 329 с.

8. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Методичні рекомендації для самостійного вивчення дисципліни «Цивільний захист» для студентів ОС Магістр за спеціальностями 101 Екологія, 162 Біотехнології та біоінженерія. К.: НУБіП. 2024. 50 с.

9. The Practical Guide to Humanitarian Law. URL: <https://guide-humanitarian-law.org/content/article/3/civil-defense/>

10. Рекомендовані джерела інформації

1.Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій: <http://www.dsns.gov.ua/>

2. Нормативно-правові акти у сфері пожежної та техногенної безпеки: <http://km.dsns.gov.ua/ua/Normativna-baza-.html>

3. Міжнародна діяльність ДСНС України: <http://www.dsns.gov.ua/ua/Mizhnarona-diyalnist.html>.

4. Нормативно-правові акти у сфері цивільного захисту: <http://minagro.gov.ua/node/2998>.

5. Державна служба з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів: <http://www.consumer.gov.ua/>

6. Національний портал відкритих даних: <http://data.gov.ua/>

7. ADVISORY SERVICE ON INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW: <https://www.icrc.org/en/document/icrc-advisory-services-international-humanitarian-law>